

การวิเคราะห์ต้นทุนการให้บริการรักษาพยาบาลของสถานบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ
เพื่อกำหนดราคาค่าบริการสุขภาพ : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่

ว่าที่ร้อยตรีประวุฒิ เวชรักษ์

ศูนย์วิทยพัชการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาเศรษฐศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2539

ISBN 974-634-116-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**COST ANALYSIS OF HEALTH CARD SERVICES FOR HEALTH CARD PRICE
DETERMINATION : A CASE STUDY OF CHIANG MAI PROVINCE**

ACTING.SUB.LT. PRAWUT VACHARAK

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ECONOMICS**

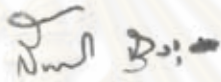
**DEPARTMENT OF ECONOMICS
GRADUATE SCHOOL
CHULALONGKORN UNIVERSITY**

1996

ISBN 974-634-116-2

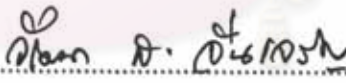
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การวิเคราะห์ต้นทุนการให้บริการรักษาพยาบาลของสถานบริการ
สาธารณสุขระดับต่าง ๆ เพื่อกำหนดราคาบัตรสุขภาพ : กรณีศึกษา
จังหวัดเชียงใหม่
โดย ว่าที่ร้อยตรีประวุฒิ เวชรักษ์
ภาควิชา เศรษฐศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณแสง จันเจริญ

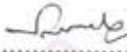
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

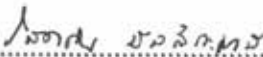

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ สุวรรณแสง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.เทียนฉาย กีระนันท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณแสง จันเจริญ)

.....กรรมการ
(นายแพทย์ สมศักดิ์ สุขหริศม์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส)

ประวูฒิ เวชรัคร์ม : คารวิเคราะห้ดัันทุนการให้การรักษายาบาลของสถานบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ เพื่อกำหนดราคาบัตรสุขภาพ : กรณีศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ (Cost Analysis of Health Card Services for Health Card Price Determination : A Case Study of Chiangmai) อ.ที่ปริภษา รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณแสง จันแจริญ,94 หน้า ISBN 974-634-116-2.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบของต้นทุนการให้การรักษาพยาบาลของสถานบริการสาธารณสุขระดับต่าง ๆ ต่อผู้ป่วยนอกต่อครั้ง และ ผู้ป่วยในต่อวันนอน เพื่อนำไปกำหนดราคาบัตรสุขภาพ โดยความสมัครใจ โดยศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดเชียงใหม่ การวิเคราะห์ต้นทุนได้แยกหน่วยงานออกเป็น 2 หน่วยงานด้วยกัน คือ หน่วยงานที่ให้การรักษาพยาบาลโดยตรง และ หน่วยงานสนับสนุนการรักษาพยาบาล ซึ่งการวิเคราะห์ต้นทุนรวมของทั้ง 2 หน่วยงานประกอบด้วยต้นทุน 2 ประเภทใหญ่ คือ ต้นทุนทรัพย์สิน และต้นทุนดำเนินการ สำหรับต้นทุนทรัพย์สิน ประกอบไปด้วย ต้นทุนอาคาร สิ่งก่อสร้าง และ ครุภัณฑ์ สำหรับต้นทุนดำเนินการประกอบด้วย ต้นทุนยา เวชภัณฑ์ วัสดุการแพทย์ สาธารณูปโภค เงินเดือน เป็นต้น

การกำหนดราคาบัตรมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ อัตราการเจ็บป่วย พฤติกรรมการไปใช้แหล่งบริการสาธารณสุขเมื่อยามเจ็บป่วย ต้นทุนการให้การรักษาพยาบาลของสถานพยาบาลสาธารณสุขระดับต่าง ๆ จำนวนประชากรเฉลี่ยในครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีเกณฑ์การตัดสินใจในการกำหนดราคาบัตรสุขภาพโดยความสมัครใจ คือ รายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อปี และ ค่าใช้จ่ายเพื่อการรักษาพยาบาลและค่ายา ดังนั้น ราคาบัตรสุขภาพเท่ากับจำนวนประชากรเฉลี่ยในครัวเรือนคูณผลรวมของผลคูณของอัตราการเจ็บป่วย พฤติกรรมการไปใช้แหล่งบริการสาธารณสุขเมื่อยามเจ็บป่วย และต้นทุนการให้การรักษาพยาบาล ในระดับต่าง ๆ

ผลการวิเคราะห์จากข้อมูลที่รวบรวมทั้งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ พบว่า ต้นทุนดำเนินงานเป็นร้อยละ 70 ถึง 80 ของต้นทุนรวม ส่วนต้นทุนทรัพย์สินเป็นร้อยละ 20 ถึง 30 ของต้นทุนรวม ในทุกระดับสถานพยาบาล นอกจากนั้นพบว่า องค์ประกอบต้นทุนดำเนินการในส่วนเงินเดือนจะมีมูลค่าสูง สำหรับราคาบัตรสุขภาพโดยความสมัครใจที่ครอบคลุมต้นทุนทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 889.48 บาทต่อครัวเรือนต่อปี สำหรับกรณีราคาบัตรที่ครอบคลุมเฉพาะต้นทุนดำเนินงานมีค่าเท่ากับ 729.37 บาทต่อครัวเรือนต่อปี จากนั้นเมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและค่ายาเพื่อการอุปโภคและบริโภคของครัวเรือนในจังหวัดเชียงใหม่แล้วมีค่าเท่ากับ 207 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน ดังนั้นราคาบัตรสุขภาพโดยความสมัครใจที่ครอบคลุมเฉพาะต้นทุนดำเนินงานมีค่าเท่ากับ 729.37 ถึง 889.48 บาทต่อครัวเรือนต่อปี เป็นราคาที่ครัวเรือนสามารถที่จะจ่ายได้

ภาควิชา สาธารณสุขศาสตร์ ลายมือชื่อนิติศ ช.ณัฐ กชวิเศษ.
 สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ทั่วไป ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา กฤษณ อ.ณัฐ
 ปีการศึกษา ๒๕๕๙ ลายมืออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม _____

C560266 : MAJOR ECONOMICS

KEY WORD : COST / HEALTH CARD / PRICE / DETERMINATION / CHIANG MAI

PRAWUT VACHARAK, Acting.Sub.Lt. : COST ANALYSIS OF HEALTH CARD

SERVICES FOR HEALTH CARD PRICE DETERMINATION : A CASE STUDY OF

CHIANG MAI PROVINCE. THESIS ADVISOR :

ASSO. PROF. WATTANA S. JANJAROEN, Ph.D., 94 PP. ISBN 974-634-116-2.

The objective of this study is to analyze the cost structure and components of an out-patients visit and an inpatient-day at different levels of public health care facilities in order to determine an appropriate price for Chiang Mai's Health Card Scheme, a voluntary health insurance program funded through community financing. The cost analysis divides service delivery units into two types; units directly providing care, and support units. Cost structures are classified into capital and recurrent costs. Capital costs include building, construction and supplies. Operating costs include drugs, medical equipments, utilities and salaries.

Variables which had been used to determine Health Card Pricing include rate of illnesses, pattern of utilization, unit costs at different levels of facilities, persons per household. Decision criterias also include average household income and household expenditures for health. Also card price equal persons per household multiply by result of additional of rate of illnesses, pattern of utilization and unitcosts at different levels of facilities.

Results from primary and secondary data analysis showed that operating costs comprised 70% to 80% of total costs, while capital costs was 20% to 30% of total costs. Salary costs was a major component at every level of health facility. Pricing for the Health Card, incorporating all costs components was 889.48 baht per household per year. and Pricing for the Health Card, incorporating only operating cost component was 729.37 baht per household per year. The expenditures for medical care and drugs for consumption expenditure of household is 207 baht per household per month. Also, the card price amount 729.37 to 889.48 baht per household per year in real terms, is sufficient to cover operating costs and should be affordable for the household.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา เศรษฐศาสตร์ เลขมือรื้อนิต ปัทม ศรวิทย์
สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์ทั่วไป เลขมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา อภิชาติ อ. อภิชาติ
ปีการศึกษา 2539 เลขมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม -

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยดีนั้น ผู้เขียนตระหนักอยู่เสมอว่าเพราะด้วยความเมตตากรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.วัฒนา สุวรรณแสง จันเจริญ ที่ได้ให้คำสั่งสอนให้การปรึกษา ชี้แนะแนวทางการแก้ไขปัญหาต่างๆ และที่สำคัญคือให้โอกาสแก่ผู้เขียน ทั้งในส่วนของวิทยานิพนธ์ และปัญหาส่วนตัวของผู้เขียน ที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด พระคุณอันยิ่งใหญ่นี้ผู้เขียนซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณท่านไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.เทียนฉาย กีระนันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสทธิธรมลลิกะมาส และ นายแพทย์สมศักดิ์ ชุมหรัศม์ ที่ท่านได้กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าของท่านช่วยให้คำแนะนำให้ความคิดเห็นแก้ไข และ ปรับปรุงจนกระทั่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้

นอกจากนี้ผู้เขียนต้องกราบขอบคุณเพื่อน ๆ อีกหลายท่าน ที่คอยให้ความช่วยเหลือในหลาย ๆ ด้านรวมทั้งได้ให้ความห่วงใยและกำลังใจให้ผู้เขียนตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องขอขอบคุณ นางสาวรวมพร คงกำเนิด นางสาวศิริวรรณ วงษ์ทวีทรัพย์ และ นางสาวศศิธร ยอคมงคล ที่ร่วมสละเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามและป้อนข้อมูลเข้าเครื่องประมวลผลด้วยและนอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบคุณในความร่วมมือของเจ้าพนักงานสาธารณสุขทุกสถานพยาบาลและทุกระดับ ที่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ด้วย

สุดท้ายนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุดที่ผู้เขียนเทอดทูนมาชั่วชีวิต คือ ผู้เขียนขอกราบสำนึกในพระคุณของ บิดามารดา ที่ท่านได้มีส่วนช่วยเหลือ ให้การสนับสนุน ฝึกรอ และที่สำคัญ คือเป็นที่ตั้งแห่งกำลังใจของผู้เขียนตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันถึงแม้ท่านทั้งสองจะมีสุขภาพอนามัยที่ไม่สู้จะดีนัก

อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ใด ๆ ที่พึงได้จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้นับเป็นผลจากความกรุณาของท่านคณะกรรมการทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องอันพึงมีทั้งหมดก็เนื่องมาจากข้อจำกัดและสติปัญญาของผู้เขียนเอง ดังนั้นหากมีข้อบกพร่องประการใดผู้เขียนจึงขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

ประวุฒิ เวชรักษ์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่	
1. บทนำ	
1.1 ความเป็นมาของสวัสดิการและระบบประกันสุขภาพ	1
1.2 ความหมายของการประกันสุขภาพ	22
1.3 ความสำคัญและที่มาของประเด็นปัญหาที่จะวิจัย	25
1.4 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย	27
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	28
2. ทฤษฎีแนวคิดพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 แนวคิดพื้นฐานโครงการประกันสุขภาพด้วยความสมัครใจ	29
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนในการรักษาพยาบาลบัตรสุขภาพ	33
3. วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 กรอบการวิเคราะห์	43
3.2 ข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล	50
3.3 ข้อสมมติสำหรับงานวิจัย	52
3.4 วิธีการวิเคราะห์	53
4. ผลการวิเคราะห์	
4.1 ต้นทุนรวมเฉลี่ยที่ให้การรักษาพยาบาลผู้ป่วยนอกของสถานพยาบาล ระดับจังหวัด.....	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4.2	
ค้ำทุนทรพัธ์สึนหรือค้ำทุนการลงทุนเจลึ่ที่ใ้การร้กาษาพยาบาลผู้ป้วยนอก ของสถานพยาบาลระดับจ้งหวัด.....	56
4.3	
ค้ำทุนค้ำเนนการเจลึ่ที่ใ้การร้กาษาพยาบาลผู้ป้วยนอกของสถานพยาบาล ระดับจ้งหวัด.....	57
4.4	
ค้ำทุนรวมเจลึ่ที่ใ้การร้กาษาพยาบาลผู้ป้วยในของสถานพยาบาล ระดับจ้งหวัด.....	57
4.5	
ค้ำทุนทรพัธ์สึนหรือค้ำทุนการลงทุนเจลึ่ที่ใ้การร้กาษาพยาบาลผู้ป้วยใน ของสถานพยาบาลระดับจ้งหวัด.....	58
4.6	
ค้ำทุนค้ำเนนการเจลึ่ที่ใ้การร้กาษาพยาบาลผู้ป้วยในของสถานพยาบาล ระดับจ้งหวัด.....	59
4.7	
ค้ำทุนเจลึ่ค้อหน่วยที่ใ้การร้กาษาพยาบาลผู้ป้วยนอกและในของสถานพยาบาล ระดับจ้งหวัด.....	59
4.8	
ค้ำทุนเจลึ่ค้อหน่วยที่ใ้การร้กาษาพยาบาลผู้ป้วยนอกและในของสถานพยาบาล ระดับอำเกอ	60
4.9	
ค้ำทุนเจลึ่ค้อหน่วยที่ใ้การร้กาษาพยาบาลผู้ป้วยของสถานพยาบาล ระดับค้ำบล.....	60
5.	
บทสรูปและข้อเสนอแนะ	
5.1	
บทสรูป	75
5.2	
ข้อเสนอแนะ	77
5.3	
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งค้อไป	78
บรรณานุกรม	80
ภาคผนวก ก	87
ประวัติผู้เขียน	94

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
บทที่ 2 :	
ตารางที่ 2.1	สรุปข้อค้นพบเกี่ยวกับต้นทุนต่อหน่วยในสถานบริการที่ให้บริการแก่สมาชิกบัตร 39
บทที่ 4 :	
ตารางที่ 1	แสดงจำนวนผู้ป่วยใน (ไม่แยกแผนก) จำแนกตามระดับสถานพยาบาล ปี พ.ศ.2537 64
ตารางที่ 2	แสดงต้นทุนทรัพย์สิน ต้นทุนดำเนินการ และต้นทุนรวม แยกตามระดับสถานพยาบาล 65
ตารางที่ 3	แสดงต้นทุนทรัพย์สิน ต้นทุนดำเนินการ และต้นทุนรวม เฉลี่ยต่อหน่วยผู้ป่วยนอก แยกตามระดับสถานพยาบาล 66
ตารางที่ 4	แสดงต้นทุนทรัพย์สิน ต้นทุนดำเนินการ และต้นทุนรวม เฉลี่ยต่อหน่วยผู้ป่วยใน แยกตามระดับสถานพยาบาล 67
ตารางที่ 5	แสดงต้นทุนทรัพย์สิน ต้นทุนดำเนินการ และต้นทุนรวม สำหรับผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลนครพิงค์ แยกแผนก 68
ตารางที่ 6	แสดงต้นทุนทรัพย์สิน ต้นทุนดำเนินการ และต้นทุนรวม สำหรับผู้ป่วยใน โรงพยาบาลนครพิงค์ แยกแผนก 69
ตารางที่ 7	แสดงต้นทุนทรัพย์สิน ต้นทุนดำเนินการ และต้นทุนรวม เฉลี่ยต่อผู้ป่วยนอก โรงพยาบาลนครพิงค์ แยกแผนก 70
ตารางที่ 8	แสดงต้นทุนทรัพย์สิน ต้นทุนดำเนินการ และต้นทุนรวม เฉลี่ยต่อผู้ป่วยใน โรงพยาบาลนครพิงค์ แยกแผนก 71
ตารางที่ 9	แสดงสัดส่วนจำนวนชั่วโมงการทำงานของแพทย์ พยาบาล เจ้าหน้าที่เฉพาะอื่น ๆ ในการรักษาพยาบาลผู้ป่วยนอกและใน แผนกต่าง ๆ 72

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 10	แสดงต้นทุนต่อหน่วยของสถานบริการระดับต่าง ๆ ที่ให้แก่วุฒิกษัตริย์และใน	73
ตารางที่ 11	แสดงต้นทุนต่อหน่วยของตัวแทนสถานบริการระดับต่าง ๆ ที่ให้แก่วุฒิกษัตริย์และใน	74

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย